

Plana Gàidhlig
**Buidheann Chorporra
Pàrlamaid na h-Alba**
2008 - 2013

The Scottish Parliament
Pàrlamaid na h-Alba

The Scottish Parliament
Pàrlamaid na h-Alba

Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba

Plana Gàidhlig

2008-2013

Plana Gàidhlig fo earrann 3 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 air aontachadh le Bòrd na Gàidhlig an co-rèir ri earrann 5(1)(a) den Achd air 19 Cèitean 2008.

Clàr-innse

	Duilleag
Facal-toisich leis an Oifigear-riaghlaidh	5
Geàrr-chunntas	6
Ro-ràdh	
Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 agus Fios a thaobh Plana Gàidhlig a Dheasachadh	8
Fiosrachadh mu Bhuidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba (BCPA)	9
Gàidhlig ann an Obair BCPA	11
Solarachadh An-dràsta	15
Plana Leasachaidh 2008-2013 – Bun-dhleastanasan	17
Plana Leasachaidh 2008-2013 – A' Cuideachadh <i>Plana Nàiseanta na Gàidhlig</i> a Chur an Gníomh	29
A' Dearcnachadh Gníomhachadh a' Phlana	37
A' Cur Fios Thugainn	38

CLÀR-MINEACHAIDH	
BCPA	Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba (a' toirt taic do Phàrlamaid na h-Alba a bhith a' coileanadh a dreuchd bhun-reachdail mar bhuidheann riochdachaidh agus reachdais. Is i prìomh obair BCPA a bhith a' solarachadh Pàrlamaid na h-Alba, no dèanamh cinnteach gu bheil i air a solarachadh, leis na togalaichean, luchd-obrach agus seirbheisean a dh'fheumas i).
Buidheann an Luchd-stiùiridh	An Clàrc/Àrd-oifigear agus an còignear Neach-stiùiridh air a bheil dleastanas airson seirbheisean a libhrigeadh don Phàrlamaid. Bidh iad ag obair mar àrd-bhuidheann comhairleachaidh don Chlàrc/Àrd-oifigear agus a' bruidhinn còmhla air dleastanasan Luchd-stiùiridh. Tha a' bhuidheann cuideachd na prìomh modh conaltraidh eadar an Sgioba Àrd-mhanaidsearan agus BCPA.
FLI	Foghlam Luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig
FTG	Foghlam tro Mheadhan na Gàidhlig
RG	Rianachd Ghoireasan (oifis ann am BCPA air a bheil dleastanas airson togalaichean a sholarachadh don Phàrlamaid, airson àrainneachd na Pàrlamaid agus mòran de na seirbheisean taice. Bidh RG a' toirt seachad comhairle air slàinte is sàbhailteachd, riaghladh sàbhailteachd teine, agus càileachd na h-àrainneachd, cho math ri a bhith a' riaghladh cunnraidhean glanaidh, solarachd bidhe agus càradh).
SAM	Sgioba Àrd-mhanaidsearan (buidheann ann am BCPA a bhios a' toirt comhairle don Chlàrc/Ceannard air grunn chuspairean riaghlaidh ioma-roinneil, tro shàr-dheasbad agus le bhith a' roinneadh eòlas agus fiosrachadh corporra. Tha prìomh àite aig SAM aig toiseach deasachadh phoileasaidhean agus ann an taic a chur ri gnìomhachadh phoileasaidhean agus tionnsgnaidhean air feadh na Buidhne).
FCC	Foghlam is Com-pàirteachasan Coimhearsnachd. Oifis ann am BCPA a bhios ag amas air daoine oideachadh mun Phàrlamaid agus a' toirt ceangal dhaibh ri gnòthach na Pàrlamaid tro obair-choimhearsnachd air feadh na h-Alba, tro sheiseanan, seiminearann agus tachartasan foghlaim anns a' Phàrlamaid agus tro chom-pàirteachasan coimhearsnachd. Tha dleastanas orra airson seirbheisean agus stòrasan a libhrigeadh sa Ghàidhlig.
SLT	Seirbheisean Luchd-tadhail (oifis ann am BCPA a libhrigeas inntigeadh do ghnothach na Pàrlamaid, Buill agus an togalach fhèin tro sheirbheisean fàilteachais, tiogaidean a' ghaileiridh phoblaich, turasan treòraichte, turasan/coinneamhan fiosrachaidh/tachartasan foghlaim agus bùth na Pàrlamaid).
SPEIR	An eadra-lìon aig BCPA.
SPICe	Oifis fiosrachaidh Pàrlamaid na h-Alba (oifis ann am BCPA

	a bhios a' toirt seirbheisean rannsachaidh, fiosrachadh agus sgrìobhainnean do BPA, an luchd-obrach aca agus luchd-obrach na Pàrlamaid, airson taic a thoirt do ghnothach na Pàrlamaid).
T&T	Tachartasan agus Taisbeanaidhean (oifis ann am BCPA a bhios a' ruith a' phrògram mòr-thachartasan, a' co-òrdanachadh tachartasan/taisbeanaidhean BPA, cruinneachadh ealain na Pàrlamaid agus prògram nan taisbeanaidhean poblach)
Tèarainteachd	Oifis na Tèarainteachd (oifis ann am BCPA a bhios a' cumail smachd air cò thig an àrainn na Pàrlamaid, a' dìon BPA agus a h-uile duine eile anns a' Phàrlamaid, eadar an luchd-obrach, luchd-cùnnraidh agus am poball. Tha dleastanas orra cuideachd airson uidheim agus stuth seilbh eile a dhìon bho mheàirle no ana-chaitheamh agus airson togalaichean a dhìon. Bidh an oifis a' dèanamh cinnteach às tèarainteachd gnothaichean Comataidh agus Seòmair).
TFG	Teicneòlas Fiosrachaidh agus Gnothaich (oifis ann am BCPA a bhios a' dèanamh phròiseactan agus a' tabhann sheirbheisean gus taic agus leasachadh a thoirt air an teicneòlas a chuidicheas gnothach na Pàrlamaid).

Facal-toisich leis an Oifigear-riaghlaidh, Ailig MacFhearghais BPA

Mar Chathraiche Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba (BCPA), tha mi gu math toilichte a bhith a' sgrìobhadh nam facal seo don Chiad Phlana Ghàidhlig aig BCPA fo Achd na Gàidhlig (Alba) 2005. Sa phlana seo, tha BCPA airson am prionnsabal a chur an gnìomh gu bheil Gàidhlig agus Beurla airidh air spèis cho-ionnan.

Tha farsaingeachd sheirbheisean gan tairgse ann an Gàidhlig aig BCPA a-cheana agus fon phlana seo, cuiridh i riutha seo gus am faod luchd-labhairt agus luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig air feadh na h-Alba ceangal a dhèanamh ri Pàrlamaid na h-Alba sa chànan as roghainn leotha. Ann a bhith ga dhèanamh, tha Plana Gàidhlig na Buidhne a' cur taice ri prionnsabalan bunaiteach na Pàrlamaid mu cho-ionannachd chothroman, fhosgailteachd agus so-ruigsinneachd.

Is e gun gabhar barrachd ri seirbheisean Gàidhlig as amas don phlana agus bhithinn an dòchas a rèir sin gun gabhadh luchd-labhairt na Gàidhlig air fad brath air na cothroman an lùib a' phlana a dh'ionnsachadh mu dheidhinn no a dhol an sàs anns an obair aig Pàrlamaid na h-Alba tro mheadhan na Gàidhlig.

Geàrr-chunntas

Is e seo Plana Gàidhlig reachdail Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba airson 2008-13. Tha e a' toirt tuairisgeul air solarachadh Gàidhlig BCPA an-dràsta agus air na geallaidhean airson leasachadh san àm ri teachd.

Anns a' Phlana, bidh Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba (BCPA) airson am prionnsabal a chur an gnìomh gu bheil Gàidhlig agus Beurla airidh air spèis cho-ionnan.

Thoiribh fa-near gur ann do BCPA a chuireadh brath a thaobh Plana Gàidhlig a dheasachadh, agus nach b' ann do Phàrlamaid na h-Alba, a tha na buidheann eadar-dhealaichte. Is i prìomh obair BCPA dèanamh cinnteach gu bheil na togalaichean, luchd-obrach agus seirbheisean aig Pàrlamaid na h-Alba a dh'fheumas i, agus tha an obair rianachd seo buileach air leth bhon obair reachdais is eile 's a bheil a' Phàrlamaid an sàs. *Faicibh td 9 airson tuilleadh fiosrachaidh.*

Solarachadh An-dràsta

Tha caochladh sheirbheisean aig Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba air an solarachadh do luchd-labhairt na Gàidhlig tron phoileasaidh cànan aice. Nam measg tha:

- Dèanamh agus sgaoileadh caochladh fhoillseachaidhean Gàidhlig air-loidhne agus air pàipear
- Raon iomlan de dhuilleagan Gàidhlig air an làraich-lìn
- Cur fàilte air litrichean sgrìobhte sa Ghàidhlig agus a' cur fhreagairtean Gàidhlig air ais
- Toirt cothrom don phoball gairmean fòn Gàidhlig a chur thuca
- Soidhnichean dà-chànanach ann an àiteachan poblach ann an togalach Pàrlamaid na h-Alba
- Seiseanan Gàidhlig sa choimhearsnachd do sgoiltean agus coimhearsnachdan
- Turasan treòraichte agus seiseanan foghlaim is fiosrachaidh sa Ghàidhlig am broinn na Pàrlamaid
- Lìbhrigeadh farsaingeachd de dh'fhiosrachadh do na meadhanan Gàidhlig
- Seirbheisean eadar-mhìneachaidh/eadar-theangachaidh nuair a thig feum orra airson deasbad agus foillseachadh sa Ghàidhlig mar thaic do ghnothaichean na Pàrlamaid
- Taic do Bhuill agus luchd-obrach pàrlamaideach nuair a tha iad a' cleachdadh Gàidhlig an ceann an cuid gnothaich
- A' cur oideachadh Gàidhlig air dòigh do luchd-obrach BCPA

Prìomh Bhun-dhleastanasan

Bidh Plana Gàidhlig BCPA a' cur ris an t-solarachadh a th' ann an-dràsta anns na dòighean a leanas:

- Aithne chorporra dhà-chànanach a dhèanamh àbhaisteach thar raon shuidheachaidhean
- Soidhnichean poblach dà-chànanach a sgaoileadh nas fhaide tro àrainn na Pàrlamaid
- Caochladh fhoirmichean Gàidhlig a thoirt a-steach
- Barrachd chothroman a libhrigeadh airson goireasan eadar-mhìneachaidh mar-aon aig coinneamhan poblach
- Raon nas farsainge de dh'fhoillseachaidhean fiosrachadh a' phobaill a dhèanamh sa Ghàidhlig
- Leasachadh air duilleagan-lìn Gàidhlig Pàrlamaid na h-Alba
- Trèanadh mun Ghàidhlig a thoirt do luchd-obrach a bhios a' dèiligeadh ris a' phoball
- Modhan fastaidh ath-dhealbh airson gun gabh iad suim air cùisean Gàidhlig
- Dèanamh cinnteach gu bheil suim ga thoirt don Ghàidhlig nuair a tha poileasaidhean gan cruthachadh agus ann am pròiseasan sgrùdaidh

Cleachdaidh BCPA na ceuman seo airson aire a thogail mun Ghàidhlig agus airson an cànan a dhèanamh nas follaisiche anns an obair aice agus cuiridh i cothroman am meud airson gum faigh muinntir a' phobaill, BPA agus na sgiobannan aca agus luchd-obrach BCPA seirbheisean BCPA tro mheadhan na Gàidhlig.

Airson mholaidhean mionaideach, faicibh td17-28.

Plana Nàiseanta na Gàidhlig

Tro na Prìomh Gheallaidhean seo, cuiridh Plana Gàidhlig BCPA ri gnìomhachadh nam prìomhachasan a bhuineas ri BCPA a chaidh ainmeachadh ann am *Plana Nàiseanta na Gàidhlig*.

Airson mholaidhean mionaideach, faicibh td 29- 36.

Dearcnachadh agus Ath-bhreithneachadh

Cuiridh BCPA Buidheann Sgrùdaidh a' Phlana Gàidhlig air bhonn agus thèid aithisgean sgrùdaidh a dhèanamh a h-uile bliadhna.

Airson mholaidhean mionaideach, faicibh td 37.

Ro-ràdh

Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 agus Fios a thaobh Plana Gàidhlig a Dheasachadh

Achd na Gàidhlig (Alba) 2005

Ghabh Pàrlamaid na h-Alba ri Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 (“Achd 2005”) air 21 Giblean 2005 agus thòisich an Achd air 13 Gearran 2006 le sùil ri daingneachadh inbhe na Gàidhlig ann an Alba. Tha trì prìomh nithean a tha ceangailte ri chèile ann an Achd 2005:-

- Stèidheachadh buidheann reachdail Gàidhlig, Bòrd na Gàidhlig (“am Bòrd”), gus cleachdadh agus tuigse na Gàidhlig a bhrosnachadh, agus cuideachadh le cothrom air a' Ghàidhlig agus cultar na Gàidhlig, le sùil aig a' cheann thall ri obair a dh'ionnsaigh meudachadh air an àireamh de luchd-labhairt Gàidhlig agus leudachadh air cleachdadh a' chànain gu làitheil.
- Iarraidh air a' Bhòrd *Plana Nàiseanta na Gàidhlig* a dheasachadh a dh'adhartacheas cleachdadh agus tuigse na Gàidhlig, foghlam Gàidhlig agus cultar na Gàidhlig.
- Toirt cumhachd don Bhòrd fios-plana reachdail a thoirt do dh'ùghdarras poblach sam bith ann an Alba no ùghdarras poblach tar-chrìochail sam bith no Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba, ag iarraidh air an ùghdarras sin Plana Gàidhlig a dheasachadh a' nochdadh mar a chleachdas e Gàidhlig agus mar a bheir e cothrom a cleachdadh taobh a-staigh gach raon dleasanais

Plana Gàidhlig –fiosan-plana

Faodaidh am Bòrd fios a chur gu buidheann phoblach bhuntainneach sam bith ga chur mar fhiachaibh orra Plana Gàidhlig ullachadh a dh'innseas na ceuman a tha iad dol a ghabhail a thaobh cleachdadh na Gàidhlig anns an obair aca agus ceann-latha a shònrachadh nuair a choileanas iad na ceuman sin.

Fhuair BCPA brath air 17 Dàmhair 2006. Dh'fheumadh am plana a bhith air a chur a-steach do Bhòrd na Gàidhlig air, no ro, 30 Giblean 2008.

Nuair a cho-dhùineas am Bòrd am bu chòir fios-plana reachdail a chur do ùghdarras poblach ga chur mar fhiachaibh air Plana Gàidhlig a dheasachadh, bidh e a' gabhail suim air an uiread a dh'fhaodadh an t-ùghdarras sin cur ri prìomhachasan sa Phlana Nàiseanta a ghnìomhachadh, an uiread a tha Gàidhlig ga cleachdadh ann an raon-obrach an ùghdarras, cothrom sam bith a bhiodh aig an ùghdarras gus cleachdadh na Gàidhlig a leudachadh, agus agartas sam bith a fhuair an t-ùghdarras a thaobh sheirbheisean Gàidhlig.

Plana Gàidhlig – na nithean air an tèid beachdachadh

Nuair a tha ùghdarras poblach ag ullachadh Plana Gàidhlig, feumaidh e-spèis a thoirt:-

- Don Phlana Nàiseanta as ùire;
- Don ìre gu bheil a' Ghàidhlig ga cleachdadh le daoine ris a bheil obair an ùghdarrais sin ri coileanadh;
- Don ìre gu bheil comas ann don ùghdarras cleachdadh na Gàidhlig a leasachadh an co-cheangal ri coileanadh na h-obrach sin;
- Do dh'agartas sam bith a fhuair an t-ùghdarras a thaobh cleachdadh na Gàidhlig an co-cheangal ri coileanadh na h-obrach sin;
- Do stiùireadh sam bith a thug Ministearan Albannach no am Bòrd seachad (tha am Bòrd air "Stiùireadh air Deasachadh Phlanaichean Gàidhlig" a sgaoileadh); agus
- Do cho-chomhairle le neach-ùidh sam bith a dh'fhaodadh a bhith ann.

Fiosrachadh mu Bhuidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba (BCPA)

Gnìomhan agus Dleastanasan

B' i BCPA aon de shia ùghdarrasan poblach a fhuair fios reachdail bhon Bhòrd ann an 2006 ag iarraidh orra Plana Gàidhlig a dheasachadh.

Tha Pàrlamaid na h-Alba ann airson cùisean a tha cudromach do shluagh na h-Alba a chomharradh agus a dheasbad agus airson co-dhùnadh agus reachdachadh air na cùisean sin. Ann a bhith a' dèanamh seo, tha i a' cumail Riaghaltas na h-Alba cunntachail agus feumaidh i fhèin a bhith cunntachail do shluagh na h-Alba. Tha 129 Ball Pàrlamaid na h-Alba (BPA) innte.

Bidh BCPA a' cumail taic ri Pàrlamaid na h-Alba a bhith a' coileanadh a dreuchd bhun-reachdail mar bhuidheann riochdachail agus reachdail. Is i obair bhunasach BCPA a bhith a' solarachadh Pàrlamaid na h-Alba, no dèanamh cinnteach gu bheil i air a solarachadh, leis na togalaichean, luchd-obrach agus seirbheisean a dh'fheumas i.

Tha obair reachdais agus eile Pàrlamaid na h-Alba air leth bho obair rianachd BCPA. Thoiribh fa-near gur ann do BCPA a chuireadh brath a thaobh Plana Gàidhlig a dheasachadh, agus nach b' ann do Phàrlamaid na h-Alba, a tha na buidheann eadar-dhealaichte. Tha ullachadh a thaobh cleachdadh chànan ann an gnothach na Pàrlamaid stèidhichte anns na Gnàth-riaghailtean a gheibhear air-loidhne aig:

www.scottish.parliament.uk/business/parliamentaryProcedure/index.htm.

Tha an t-ùghdarras aig BCPA rud sam bith a dhèanamh a mheasas i deatamach no feumail airson, no co-cheangailte ri, a gnothach a choileanadh, a' gabhail a-steach cunnraidhean a dhèanamh; pàigheadh iarraidh airson bathar is seirbheisean; airgead a thasgadh air nach eil feum san ùine ghoirid airson a gnothach a choileanadh; agus tiodhlacan a ghabhail.

Bidh BCPA a' beachdachadh agus a' co-dhùnadh air farsaingeachd de chùisean a' buntainn ri ruith Pàrlamaid na h-Alba a' gabhail a-steach maoineachadh Pàrlamaid na h-Alba agus riarachadh a' bhuidseit; luchd-obrach Pàrlamaid na h-Alba; togalaichean Pàrlamaideach agus cleachdadh agus tèarainteachd nan goireasan aig Taigh an Ròid.

Eagrachadh na Buidhne

Tha BCPA air a dèanamh an àirde de na còig BPA a leanas: Ailig MacFhearghais BPA (Oifigear-riaghlaidh Pàrlamaid na h-Alba agus Neach-cathrach BCPA), Tricia Marwick BPA, Mike Pringle BPA, Ailig Maclain BPA agus Tom Mac an Aba BPA.

Tha BCPA a' fastadh còrr is 400 luchd-obrach, uile airson taic a thoirt do dh'obair Pàrlamaid na h-Alba agus a cuid Buill. Tha uallach air an luchd-obrach, mar bhuidheann, na goireasan, uidheam, taic clèireachd agus seirbheisean eile a sholarachadh don 129 BPA a dh'fheumas iad airson an gnothach Pàrlamaideach a choileanadh.

Tha luchd-obrach Pàrlamaid na h-Alba air an eagrachadh eadar Buidheann a' Chlàirc/Cheannaird agus còig Buidhnean-stiùiridh, mar a leanas: -

- Buidheann-stiùiridh Inntigidh agus Fiosrachaidh
- Buidheann-stiùiridh Clèireachd agus Aithris
- Buidheann-stiùiridh Sheirbheisean Laghail
- Buidheann-stiùiridh Stòrasan agus Riaghlaidh
- Buidheann-stiùiridh Teicneòlais agus Riaghladh Ghoireasan.

Suidheachadh BCPA agus am poball dom bi i a' frithealadh

Tha Pàrlamaid na h-Alba agus BCPA air an suidheachadh ann an Dùn Èideann. Bidh BCPA a' toirt taic do Phàrlamaid na h-Alba, a tha cunntachail do shluagh na h-Alba.

Prionnsapal spèis cho-ionnan

Tha BCPA airson am prionnsapal a chur an sàs gu bheil a' Ghàidhlig agus a' Bheurla airidh air spèis cho-ionnan. Is e rùn BCPA a bhith cho taiceil agus cho coibhneil 's a ghabhas do leasachadh na Gàidhlig, is a planaichean Gàidhlig ullachadh le sùil ri cleachdadh na Gàidhlig a dhèanamh cho furasta 's a ghabhas a rèir an t-suidheachaidh aice fhèin

Ann a bhith a' cur prionnsapal spèis cho-ionnan an gnìomh, tha am Plana Gàidhlig seo airson:

- Dealas BCPA a dhaingneachadh airson na Gàidhlig, a' gabhail ris gu bheil a' Ghàidhlig na pàirt àraidh de dhualchas na h-Alba agus gu bheil dleastanas air a' bhuidhinn a bhith a' brosnachadh agus a' cuideachadh cleachdadh na Gàidhlig tron obair aice.

- Obair a rèir spiorad Achd na Gàidhlig (Alba) 2005, 'Plana Nàiseanta na Gàidhlig' agus an 'Stiùireadh air Deasachadh Phlanaichean Gàidhlig' a dh'fhoillsich Bòrd na Gàidhlig (2007).
- Cunbhalachd a thoirt gu buil a thaobh cleachdadh na Gàidhlig ann an raon-ùghdarras agus gnìomhan na buidhne agus cleachdadh na Gàidhlig adhartachadh far a bheil sin reusanta agus pragtaigeach.
- Cobhair agus taic a thoirt do BPA tro sheirbheisean BCPA nuair a tha iad airson Gàidhlig a chleachdadh sa Phàrlamaid.
- Aire a thogail tro mheadhan na Gàidhlig mu Phàrlamaid na h-Alba agus mun dreuchd aice, a' leasachadh tuigse air mar a tha i ag obair, a' meudachadh tuigse mu chom-pàirteachadh agus a' misneachadh luchd-labhairt na Gàidhlig gus an urrainn dhaibh pàirt a ghabhail ann an obair na Pàrlamaid ma thogras iad.

Gàidhlig ann an Obair BCPA

Tha obair BCPA a' buntainn ri Alba gu lèir. Air an adhbhar sin, tha luchd-labhairt agus coimhearsnachdan na Gàidhlig uile ann an Alba anns an raon-obrach aice, a' gabhail a-steach a h-uile h-àite far a bheil daoine as urrainn Gàidhlig a thuigsinn, a bhruidhinn, a leughadh agus a sgrìobhadh nam mòr-chuid sluaigh. Tha BCPA a' lìbhrigeadh caochladh sheirbheisean do luchd-labhairt agus luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig air feadh na h-Alba.

Eòlas-sluaigh¹

Ann an cunntas-sluaigh 2001 chaidh 92,400 neach (1.9% de shluagh na h-Alba) a chlàradh a b' urrainn Gàidhlig a bhruidhinn agus/no a leughadh agus/no a sgrìobhadh agus/no a thuigsinn. Bha 58,652 neach a b' urrainn Gàidhlig a bhruidhinn (1.15% de shluagh na h-Alba) uile gu lèir

Ged a chaidh àireamh luchd-labhairt na Gàidhlig sìos san fharsaingeachd anns a' chunntas-sluaigh mu dheireadh, chaidh an àireamh dhaoine a b' urrainn Gàidhlig a bhruidhinn agus a leughadh agus a sgrìobhadh an àirde eadar 1991 agus 2001, a' sealltainn mar a tha fàs air tighinn air litearras sa Ghàidhlig agus mar a tha àireamh an luchd-ionnsachadh a' dol am meud. Chaidh an àireamh cloinne aois 5-15 aig a bheil Gàidhlig an àirde cuideachd eadar 1991 agus 2001.

Tha luchd-labhairt na Gàidhlig rin lorg air feadh na h-Alba. A-mach às an fheadhainn a chaidh a chomharradh ann an cunntas-sluaigh 2001, bha beagan a bharrachd air dàrna leth a' fuireach anns na sgìrean Gàidhealach (sgìrean Comhairle na Gàidhealtachd, Comhairle Earra-Ghàidheal is Bhòid agus Comhairle nan Eilean Siar) agus beagan na bu lugha na dàrna leth air Ghallachd. Tha a' mhòr-chuid ann an sgìre Comhairle nan Eilean Siar a' bruidhinn Gàidhlig agus ann am paraiste Chille Mhoire anns an Eilean

¹ Tha dàta a' chunntas-sluaigh air a thoirt bho aithisg Ghàidhlig cunntas-sluaigh 2001, agus lorgar seo air-loidhne aig: <http://www.gro-scotland.gov.uk/census/censushm/scotcen/scotcen2/scotcen-gaelic/2001gaelic-report.html>. Chaidh an dàta air foghlam a thogail bho: University of Strathclyde, Faculty of Education (2008). *Àireamhan Sgoilearan ann am Foghlam Gàidhlig 2007-08*, Glaschu: Oilthigh Shrath Chluaidh.

Sgìtheanach ann an sgìre Comhairle na Gàidhealtachd. Chan eil ach beagan a bharrachd air cairteal den luchd-labhairt a' fuireach ann an àiteachan far a bheil luchd-labhairt na Gàidhlig sa mhòr-chuid.

Tha mòran de luchd-labhairt na Gàidhlig a' fuireach anns na sgìrean bailteil le tòrr aca ann am mòr-sgìre Ghlaschu, Dùn Èideann, Inbhir Nis agus Obar Dheadhain. Mar eisimpleir, tha 11,211 neach-labhairt, no 19% den luchd-labhairt gu lèir, a' fuireach ann am Mòr-sgìre Ghlaschu, a rèir cunntas-sluaigh 2001.²

Chan eil àireamh ùghdarrasail ri faighinn airson na tha ann de dh'inbhich a tha ag ionnsachadh Gàidhlig ach nach eil fileanta fhathast. Ach, ann an sgrùdadh nàiseanta a rinn Iain Galloway ann an 1995 às leth Comunn na Gàidhlig, buidheann leasachaidh na Gàidhlig, fhuaras gun robh mu 8,000 ann an Alba.³

Anns an dùthaich gu lèir, tha mu 2,500 sgoilear ann am foghlam tro mheadhan na Gàidhlig (FTG) sa bhun-sgoil agus san àrd-sgoil an-dràsta, agus 700 leanabh eile ann an sgoiltean-àraich Gàidhlig. Bidh eadar 2,500 agus 3,000 neach-ionnsachaidh a' dèanamh Gàidhlig mar chuspair àrd-sgoile ann am foghlam tro mheadhan na Beurla gach bliadhna eadar À1 agus À6.⁴ Bidh mòran cloinne ann am bun-sgoiltean Beurla a' dèanamh an sgeama *Gàidhlig sa Bhun-sgoil* (GLPS) gach bliadhna: mu 6,500 leanabh san t-seisean 2005/6.

Tha Plana Nàiseanta na Gàidhlig aig Bòrd na Gàidhlig a' sònrachadh thargaidean soilleir (td15) airson àireamhan luchd-labhairt na Gàidhlig thar nan 35 bliadhna ri thighinn, mar a leanas:

- 65,000 neach-labhairt & 4000 leanabh clàraichte sa chiad bhliadhna de FTG bun-sgoile gach bliadhna ro 2021,
- 75,000 neach-labhairt agus 10,000 leanabh clàraichte sa chiad bhliadhna de FTG bun-sgoile gach bliadhna ro 2031; agus
- 100,000 neach-labhairt agus 15,000 leanabh clàraichte sa chiad bhliadhna ann am FTG bun-sgoile gach bliadhna ro 2041.

Ge bith dè an àireamh a bhios ann de luchd-labhairt na Gàidhlig uile gu lèir, faodaidh dùil a bhith ann ri tuilleadh meudachaidh ann an litearras, àireamhan luchd-ionnsachaidh fileanta agus FTG, agus mar sin, barrachd iarrtais air seirbheisean.

² An seo, tha Mòr-sgìre Ghlaschu a' ciallachadh Baile Ghlaschu, Siorrachd Lanraig a Tuath, Siorrachd Lanraig a Deas, Siorrachd Dhùn Bhreatainn an Ear, Siorrachd Dhùn Bhreatainn an Iar, Siorrachd Rinn Friù, Siorrachd Rinn Friù an Ear agus Inbhir Chluaidh.

³ Galloway, John (1995). *Estimation of the Number and Distribution of Adult Learners of Gaelic: Final Report. Inbhir Nis: Comunn na Gàidhlig.*

⁴ Anns an t-seisean 2007/8, bha 718 leanabh ann an 56 sgoil-àraich Ghàidhlig, 2164 leanabh ann am FTG ann an 61 bun-sgoil agus 321 sgoilear àrd-sgoile ag ionnsachadh tro mheadhan na Gàidhlig ann am 20 sgoil. Anns an aon bhliadhna, bha 968 sgoilear ag ionnsachadh Gàidhlig do dh'fhileantaich ann an clasaichean ann an 39 Àrd-sgoiltean, is chan eil a' mhòr-chuid dhiubh seo a' tabhann cuspair sam bith eile tro mheadhan na Gàidhlig fhathast. Bha 2733 sgoilear àrd-sgoile eile a' dèanamh Gàidhlig do luchd-ionnsachaidh ann an 35 sgoiltean.

Beachdan a' Mhòir-shluaigh mun Ghàidhlig

Tha ùidh aig mòran daoine aig nach eil Gàidhlig anns a' chànan. Anns an Lùnastal 2003 bharrantaich am BBC & Bòrd na Gàidhlig an dàrna sgrùdadh tomhasail mòr nàiseanta a rinneadh riamh an Alba air beachdan mun Ghàidhlig. Fhuair a' bhuidheann rannsachaidh neo-eisimeileach MRUK ged nach robh Gàidhlig sam bith aig 87% den fheadhainn a ghabh pàirt ann an agallamh (1,020), gun robh 66% den bheachd gur i pàirt chudromach de bheatha na h-Alba a bh' innte agus gum bu chòir a h-adhartachadh. A thuilleadh air seo, bha 87% airson leigeil le clann Gàidhlig ionnsachadh nan togradh iad agus bha 64% den bheachd gum bu chòir foghlam tro mheadhan na Gàidhlig a leudachadh.

Cùisean a Bheir Buaidh air Cleachdadh Sheirbheisean

Is e duilgheadas mòr do sheirbheisean Gàidhlig san fharsaingeachd nach robh riamh ach beagan sheirbheisean poblach rim faighinn sa Ghàidhlig, agus, air an adhbhar sin, nach eil luchd-labhairt na Gàidhlig an dùil gum faigh iad air Gàidhlig a chleachdadh nuair a dhèiligeas iad ri ùghdarrasan poblach. Glè thrìc, chan eil luchd-labhairt na Gàidhlig cleachdte ri seirbheisean poblach fhaighinn tro mheadhan na Gàidhlig airson gun robh an cànan ceangailte ri dachaigh agus coimhearsnachd anns na làithean a chaidh seachad agus nach robh i ceadaichte aig ìrean na b' àirde. A chionn 's nach tàinig foghlam tro mheadhan na Gàidhlig a-steach gu na 1980an, tha mòran fhileantach nas comhfhurtail a' leughadh, a' sgrìobhadh agus a' bruidhinn ann an suidheachaidhean poblach sa Bheurla seach sa Ghàidhlig.

Seirbheisean BCPA agus Cleachdadh

Tha BCPA a' tabhann raon mòr sheirbheisean do luchd-labhairt na Gàidhlig mar-thà agus tha i air a bhith gnìomhach a' sgaoileadh fios mun deidhinn gus aire a thogail agus cleachdadh a bhrosnachadh. Is e fear de phrìomh amasan a' Phlana seo aire mu sheirbheisean Gàidhlig agus cleachdadh sheirbheisean a chur am meud. Thèid an obair seo a chuideachadh nuair a tha buidhnean eile air planaichean a dheasachadh fo fhrèam-obrach Achd na Gàidhlig (Alba) airson gu bheil seo buailteach aire a thogail, cleachdadh a bhrosnachadh agus na tha daoine a' sùileachadh a chur am meud.

Chithear air duilleagan 15 agus 16 na tha BCPA a' solarachadh an-dràsta. Tha toradh air sgrùdaidh a chaidh a dhèanamh air ìre chleachdaidh nan seirbheisean ri lorg aig: www.parlamaid-alba.org/planagaidhlig.htm

Gu ruige seo, tha na thathas ga chaitheamh de sheirbheisean Gàidhlig BCPA na adhbhar misneachd, gu h-àraidh a thaobh na làraich-lìn, foillseachaidhean agus seirbheisean do sgoiltean. Is e luchd-ionnsachaidh inbheach fileanta, luchd-ionnsachaidh inbheach, sgoiltean Gàidhlig, buidhnean Gàidhlig agus fileantaich le Gàidhlig bho thùs a tha an sàs ann am buidhnean Gàidhlig am prìomh luchd-cleachdaidh air na seirbheisean. Ach, chan eil cùisean cho misneachail a thaobh cleachdadh le daoine aig a bheil Gàidhlig bho thùs ach nach eil an sàs ann am buidhnean Gàidhlig no leasachadh na Gàidhlig. Tha

na ceuman sa Phlana seo air an dealbh airson brosnachadh a thoirt do raon nas farsainge de dhaoine a bhith a' cleachdadh nan seirbheisean Gàidhlig a tha rim faighinn.

Airson an fhìor mhòr-chuid, tha na ceistean agus litrichean Gàidhlig a tha BCPA a' faighinn bhon phoball air a bhith a' buntainn ri cùisean Gàidhlig gu ruige seo. Is e amas eile sa phlana gun tuig daoine gum faod iad Gàidhlig a chleachdadh gus seirbheis sam bith fhaighinn.

Solarachadh An-dràsta

Cùl-fhiosrachadh

Tha Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba a' tabhann raon farsaing de sheirbheisean air luchd-labhairt na Gàidhlig.

Mar fhreagairt air an iomadachd chànan a th' againn ann an Alba, dheasaich BCPA poileasaidh cànan san Iuchar 2002 (a chaidh ath-sgrìobhadh san t-Samhain 2004). Tha am poileasaidh:

- na fhrèam-obrach airson na tha a' Phàrlamaid a' dèanamh sa Ghàidhlig airson fiosrachadh a thoirt seachad agus leigeil le daoine Gàidhlig a chleachdadh nuair a tha iad a' gabhail pàirt ann an obair na Pàrlamaid,
- air a dhealbh airson dèanamh às le bacadh cànan sam bith a dh'fhaodadh stad a chur air luchd-còmhnaidh an Alba nach eil fileanta sa Bheurla a bhith a' gabhail pàirt ann an obair na Pàrlamaid no faighinn a-mach tuilleadh mu ciamar a tha a' Phàrlamaid ag obair,
- a' mìneachadh na tha BCPA air dèanamh airson fiosrachadh mun Phàrlamaid agus mar a tha i ag obair a thoirt do luchd-tadhail a dh'Alba nach eil fileanta sa Bheurla, agus
- a' cur taic ris an fhiosrachadh air cleachdadh chànan a tha stèidhichte ann an Gnàth-riaghailtean na Pàrlamaid.

Chithear am poileasaidh gu lèir air-loidhne aig:

<http://www.parlamaid-alba.org/PoileasaidhCanain.htm>

Mar thoradh air seo, tha BCPA a' solarachadh na leanas airson Gàidhlig an-dràsta:

Inntrigeadh agus fiosrachadh poblach

- Tha BCPA a' dèanamh agus a' sgaoileadh raon fhoillseachaidhean air-loidhne agus air pàipear sa Ghàidhlig a' gabhail a-steach an aithisg bhliadhnail agus mòran stuth airson fiosrachadh a' phobaill.
- Tha BCPA a' libhrigeadh raon iomlan de dhuilleagan-lìn Gàidhlig aig: www.parlamaid-alba.org. Tha còrr is 700 duilleag-lìn ann an-dràsta.
- Tha BCPA a' cur fàilte air conaltradh sgrìobhte sa Ghàidhlig agus bidh iad a' freagairt sa Ghàidhlig nuair a tha feum air freagairt.
- Faodaidh muinntir a' phobaill fios a chur air BCPA anns a' Ghàidhlig air a' fòn tro Sheirbheis na Gàidhlig.

- Tha na soidhnichean ann an àiteachan poblach ann am Pàrlamaid na h-Alba dà-chànanach sa Ghàidhlig agus sa Bheurla.
- Tha seiseanan obair-choimhearsnachd rim faighinn sa Ghàidhlig airson sgoiltean is coimhearsnachdan, a' gabhail a-steach prògram *Do Phàrlamaid Do Sgoil*.
- Tha turasan treòraichte agus seiseanan foghlaim is fiosrachaidh anns a' Phàrlamaid rim faighinn sa Ghàidhlig.
- Tha BCPA a' sgaoileadh farsaingeachd fiosrachaidh do na meadhanan a' gabhail a-steach:
 - Caochladh farsaing de dh'fhiosan-naidheachd air an eadar-theangachadh don Ghàidhlig.
 - Tha an iris *An t-Seachdain Seo ann am Pàrlamaid na h-Alba* air a h-eadar-theangachadh a h-uile seachdain airson nan duilleagan-lìn Gàidhlig nuair a tha a' Phàrlamaid a' suidhe.
 - Tha naidheachdan mun Phàrlamaid gan cur a-mach do na meadhanan agus don phoball gu tric tro liosta puist nan Oifigearan Gàidhlig.
- Tha an t-Oifigear Leasachaidh Gàidhlig ag obair mar neach-labhairt na Pàrlamaid do na meadhanan Gàidhlig, a rèir feuman Oifis nam Meadhanan.
- Tha BCPA a' cur tionndadh Gàidhlig air dòigh den a h-uile gairm-fianais a tha Comataidhean a' cur a-mach.
- Tha BCPA a' cur eadar-mhìneachadh/eadar-theangachadh Gàidhlig air dòigh airson taic a thoirt do ghnothaichean na Pàrlamaid a dheasbad agus fhoillseachadh nuair a tha iarrtas ag èirigh.
- Tha Seirbheis na Gàidhlig a' toirt taic do Bhuill agus Luchd-obrach na Pàrlamaid nuair a chleachdas iad Gàidhlig an ceann an gnothaich phàrlamaidich

Seirbheisean Eile

- Faodaidh luchd-obrach BCPA teagasg sa Ghàidhlig fhaighinn tro phrògraman trèanaidh BCPA.
- Tha BCPA a' toirt taic do phròiseact Faclair na Pàrlamaid agus don bhuidhinn-cheangail air ainmean àite Gàidhlig, Ainmean Àite na h-Alba (AÀA).

Tron Phlana Ghàidhlig reachdail, tha BCPA a' mìneachadh ciamar a leasaicheas i na seirbheisean Gàidhlig aice thar còig bliadhna bhon Dàmhair 2008 gu Sultain 2013, airson aire a thogail, cleachdadh a bhrosnachadh agus airson spèis cho-ionainn a chur an sàs.

Plana Leasachaidh 2008-2013 – Bun-dhleastanasan

Tha an earrann seo ag innse ciamar a chleachdas BCPA Gàidhlig anns na pròiseasan aice am broinn na buidhne leithid aithne chorporra, conaltradh, foillseachadh agus cùisean luchd-obrach, agus ciamar a thèid Gàidhlig a chleachdadh anns na seirbheisean a bhios BCPA a' libhrigeadh. Mar a tha riatanach fo earrann 3(4)(b) de dh'Achd na Gàidhlig (Alba), tha an earrann seo a' coimhead ri leasachadh ceum air cheum thar còig bliadhna agus tha clàr-ama innte airson geallaidhean leasachaidh BCPA a chur an gnìomh.

Tha i a' gabhail suim air cleachdadh sheirbheisean an-dràsta; iarrtas a dh'fhaodadh nochdadh ann an raon-obrach BCPA; cùrsa na roi-innleachd a tha air a mìneachadh ann am Plana Nàiseanta na Gàidhlig; leasachadh a dh'fhaodadh a thighinn air a' Ghàidhlig ann an àiteachan no am measg buidhnean luchd-cleachdaidh eadar-dhealaichte air feadh na h-Alba.

Nuair a tha cleachdadh a' tachairt mar-thà tha seo air a chomharradh gu h-ìosal ann an *clò Eadailteach*.

Bun-dhleastanasan

	Gnìomh	Ceann-latha coileanaidh
Aithne		
<p>Aithne chorporra: Faodaidh Gàidhlig anns an aithne chorporra aig ùghdarras poblach cur gu mòr ri faicsinneachd a' chànain, agus tha e na theachdaireachd gu bheil an t-ùghdarras poblach a' cur meas air a' Ghàidhlig agus mar a bhios e a' toirt àite dhi.</p>		
Cleachdadh An-dràsta	<p><i>Tha suaicheantas Gàidhlig agus Beurla aig a' Phàrlamaid ach tha iad air leth bho chèile</i></p> <p><i>Chan àbhaist don t-suaicheantas Ghàidhlig nochdadh ach air pàipearachd agus foillseachaidhean Gàidhlig</i></p> <p><i>Tha grunn bathair anns a' bhùth leis an t-suaicheantas Ghàidhlig air: uisge-beatha, mugaichean is pinn</i></p> <p><i>Tha cairtean gnothaich dà-chànanach leis an dà shuaicheantas orra rim faighinn agus corra uair chaidh an dà shuaicheantas a chleachdadh air stuthan foghlaim dà-chànanach</i></p>	
Molaidhean leasachaidh	<p>Cuir suaicheantas ùr dà-chànanach an àite nan suaicheantasan Gàidhlig agus Beurla a th' ann an-dràsta; atharraich an stiùireadh stoidhle a rèir seo.</p> <p>Airson fiosrachadh air ciamar a tha an suaicheantas ga chleachdadh an-dràsta, faicibh www.parlamaid-alba.org/planagaidhlig.htm. Tha planaichean a thaobh an suaicheantas ùr a chleachdadh air sanasan, an làrach-lìn agus foillseachaidhean rin lorg anns na h-earrainnean sin den Phlana seo.</p> <p>Leasachadh agus co-òrdanachadh air gnìomhachadh a' Phlana ceum air cheum mar a thèid stòrasan ùra a thoirt a-steach no a bharrantachadh:</p> <p>Èideadh</p>	<p>Ath-dhealbhadh an t-suaicheantais agus ath-sgaoileadh tùs-fhaidhlichean/sgriobhainn stiùiridh ro dheireadh a' Mhàirt 2008</p> <p>An suaicheantas ùr ga chur an gnìomh anns gach suidheachadh bhon Ghiblean 2008 gu Sultain 2013</p> <p>Ron Chèitean 2009 airson SLT Ron t-Sultain 2009 airson Tèarainteachd</p>

		Thèid stuthan RG a sgaoileadh mar a thig feum orra – tha an cunnradh ùr a' tòiseachadh sa Mhàrt 2008 agus a' ruith gu Màrt 2011 le cothrom air 2 leudachadh fad bliadhna (sin, gu Màrt 2013) agus tha sinn an dùil gun rachadh stuth ùrachadh san àm seo
	Pàipearachd clò-bhuailte ro-làimh: Cinn-litreach Cèisean Bileagan buidheachais Cairtean gnothaich Cairtean fios-freagairt	Ron t-Sultain 2013
	Bathar na bùtha	Ron t-Sultain 2013
	Dèan sgrùdadh air samhailean dealanach, a' gabhail a-steach an fheadhainn airson fhoillseachaidhean oifigeil, agus an uair sin deasaich agus gnìomhaich Plana airson samhailean/rudan eile ùrachadh.	Sgrùdadh deiseil ron t-Sultain 2009; gnìomhachadh (an ìre mhath a' freagrachd clàran-ama shiostaman riaghladh fiosrachaidh corporra) bhon Dàmhair 2009 gu Sultain 2013
	Stuth measgaichte: Tiogaidean	Ron Dùbhlachd 2008
	Buill-giùlain (lanyards)	Ron Ghiblean 2008
	Suaicheantas air an àrd-ùrlar airson tachartasan	Ron Dùbhlachd 2008
	Obair-ealain DVD	Ron t-Sultain 2010

Soidhnichean (a-staigh agus a-muigh) Mar aithne chorporra, faodaidh cleachdadh na Gàidhlig ann an soidhnichean cur gu mòr ri faicsinneachd na Gàidhlig agus tha e na theachdaireachd mu inbhe a' chànain. Faodaidh leudachadh air cleachdadh na Gàidhlig tro shoidhnichean cur ri briathrachas luchd-cleachdaidh na Gàidhlig cuideachd agus cur ri leasachadh a' chànain.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha soidhnichean dà-chànanach a-muigh agus a-staigh ann an àiteachan poblach ann am Pàrlamaid na h-Alba</i>	<i>Air a thoirt a-steach 1999</i>
	<i>Tha fàilte Ghàidhlig air an t-Sianal Fiosrachaidh ann an Talla a' Phobail</i>	<i>Air a thoirt a-steach Iuchar 2007</i>
Molaidhean leasachaidh	Dèan sgrùdadh air an obair a tha ri dèanamh agus cuir an àirde soidhnichean dà-chànanach ann an àiteachan neo-phoblach am broinn an togalaich a tha air slighe an turais-thrèoraichte agus soidhnichean iùil dà chànanach air feadh àrainn na Pàrlamaid	Ron Ghiblean 2008
	Tionndaidhean Gàidhlig de thotalan air obair-ealain	Ron Ghiblean 2008
	Deasaich poileasaidh gum bi a h-uile soidhne sealach dà-chànanach airson cumail ri modh cunbhalach a thaobh shoidhnichean poblach dà-chànanach; foillsich stiùireadh air SPEIR a' gabhail a-steach poileasaidh nach tèid soidhne a tha sa Bheurla a-mhàin a chleachdadh ach nuair a tha fìor chabhaig sa chùis	Ron Dùbhlachd 2008
Conaltradh		
Fàilteachas: Tha cleachdadh na Gàidhlig aig a' chiad àite a thachras am poball ris an ùghdarras poblach a' meudachadh na bhios ga chluinntinn den chànan, agus a' cur ris a' mhothachadh gu bheil comas agus cothrom aca Gàidhlig a chleachdadh. Cho math ri bhith ag àrdachadh làthaireachd a' chànain, tha e cuideachd a' cruthachadh cothroman air a bhith ga cleachdadh agus a' toirt misneachd don phoball Gàidhlig a chleachdadh ann an gnothaichean ris an ùghdarras phoblaich a-rithist.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha Oifigearan Gàidhlig a' tighinn don deasg-fhàilte a chuideachadh muinntir a' phobail aig a bheil ceistean Gàidhlig</i>	
Molaidhean leasachaidh	Dèan modh foirmeil às a' chleachdadh a th' ann an-dràsta airson dèiligeadh ri daoine a nochdas le ceistean sa Ghàidhlig	Ron Mhàrt 2009
	Thoir a-steach trèanadh do luchd-obrach a tha a' dèiligeadh ris a' phoball airson an aire a thogail mun Ghàidhlig, a' gabhail a-steach abairtean feumail agus mar a bu chòir an cleachdadh	Faicibh an earrann gu h-ìosal air trèanadh luchd-obrach
Fòn: Tha cleachdadh na Gàidhlig ann an coluadar ris an ùghdarras air fòn cudromach gus cothroman practaigeach a chruthachadh airson an cànan a chur gu feum, agus cur ris a' mhothachadh gum bi fàilte agus furan ann a chleachdadh.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha gairmean don àireamh fòn coitcheann bho luchd-labhairt na Gàidhlig gan cur gu Seirbheis na Gàidhlig</i>	
	<i>Tha teachdaireachd dhà-chànanach air fònaichean Seirbheis na Gàidhlig</i>	
Molaidhean	Dèan modh foirmeil às a' chleachdadh a th' ann	Ron Mhàrt 2009

leasachaidh	an-dràsta airson gairmean a chur troimhe gu Seirbheis na Gàidhlig	
	Cuir àireamh fòn Seirbheis na Gàidhlig anns a h-uile foillseachadh ùr airson fiosrachadh a' phobaill agus air a' cheann-litreach dhealanach mar phàirt den t-seòladh àbhaisteach	Mar a thèid foillseachaidhean/samhailean ùrachadh bhon Dàmhair 2008 chun an t-Sultain 2013
Post agus post-dealain: Tha cleachdadh na Gàidhlig ann an litrichean agus post-dealain gun agus bhon ùghdarras phoblach a' toirt cothrom air Gàidhlig a chleachdadh ann an dà dhòigh chonaltraidh chudromach. Tha cleachdadh na Gàidhlig anns na modhan sin a' toirt cothroman do luchd-labhairt na Gàidhlig an cànan a chleachdadh ann an caochladh shuidheachaidhean.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha BCPA a' gabhail ri conaltradh sa Ghàidhlig agus nuair a tha feum air freagairt, freagraidh iad sa Ghàidhlig</i>	
	<i>Nuair a tha iad a' tòiseachadh conaltradh, bidh Seirbheis na Gàidhlig a' cleachdadh Gàidhlig no Gàidhlig is Beurla le daoine is buidhnean ma tha fios gum b' fheàrr leotha conaltradh sa Ghàidhlig</i>	
Molaidhean leasachaidh	Cruthaich modhan leis na h-oifisean freagarrach gus dèanamh cinnteach gum faigh conaltradh sgrìobhte sa Ghàidhlig freagairt sa Ghàidhlig taobh a-staigh àm freagairt àbhaisteach an ùghdarras agus taobh a-staigh nan crìochan reachdail, agus gur e freagairtean eadar-amail Gàidhlig a thèid a chur air ais do chonaltradh Gàidhlig	Modhan air an deasachadh ron Mhàrt 2009; gnìomhachadh bhon Ghiblean 2009
	Can anns a h-uile Gairm Fianais Bheurla agus Gairm Fianais Ghàidhlig gum faodar fianais a chur a-steach sa Ghàidhlig	Ron t-Sultain 2009
	Cuir tionndadh Gàidhlig den àicheadh corporra/bann sanasachd aig deireadh puist-d a tha Seirbheis na Gàidhlig a' cur a-mach	Ron Dùbhlachd 2008
	Cruthaich bann sanasachd airson a h-uile post-d a thèid a-mach ag innse mu Sheirbheis na Gàidhlig sa Ghàidhlig, agus mun Phoileasaidh Cànan sa Bheurla	Ron Dùbhlachd 2008
Foirmean: Faodaidh cothrom air cleachdadh na Gàidhlig air foirmean ùghdarrasan poblach cur gu mòr ri na cothroman air a' chànan a chleachdadh. Mar an ceudna, ma tha Gàidhlig ann an sreath fhoirmean (Gàidhlig no dà-chànanach), faodaidh e cur gu mòr ri faicsinneachd agus cliù a' chànan. Bidh ullachadh thionndaidhean Gàidhlig de dh'fhoirmean, iarrtasan agus sgrìobhainnean den t-seòrsa na chuideachadh an taghadh de bhriathrachas Gàidhlig agus mothachadh dhaoine le Gàidhlig air a' bhriathrachas sin a leudachadh, a' cuideachadh an cànan fhèin a leasachadh.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Gabhaidh BCPA ri foirmean a tha air an lìonadh sa Ghàidhlig</i>	
Molaidhean leasachaidh	Deasaich tionndaidhean Gàidhlig de na foirmean as motha thèid a chleachdadh airson muinntir a' phobaill a chleachdadh air-loidhne: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Foirm òrduigh airson fhoillseachaidhean Gàidhlig ▪ Foirm sheòlaidhean Gàidhlig (ionnan ris 	Ron t-Sultain 2009

	<p>an àireamh mhòr de dh'fhoirmichean sheòlaidhean Beurla)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Foirmean clàraidh airson tachartasan foghlaim (agus foirm clàraidh sam bith eile a thig a-mach san àm ri teachd airson seirbheisean luchd-tadhail/tachartasan/foghlam/obair-choimhearsnachd) ▪ Foirm iarrtais airson clàr bhòtaidh BPA ▪ Foirm lorg ceist is freagairt ▪ Foirm lorg ghluasadan ▪ Foirm rannsachadh làraich ▪ Foirm iarrtais Saorsa Fiosrachaidh ▪ Foirm bheachdan mu làrach-lìn 	
	<p>Deasaich tionndaidhean Gàidhlig de dh'fhoirmichean beachdan a' phobail:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ foirm Ceisteachan Luchd-tadhail ▪ foirm bheachdan air tachartas foghlaim ▪ foirm bheachdan air tachartas ▪ foirm bheachdan air taisbeanadh 	Ron Dùbhlachd 2008
<p>Coinneamhan Poblach: Faodaidh cleachdadh na Gàidhlig ann an coinneamhan poblach a bhith na phrìomh dhòigh air am faigh luchd-labhairt na Gàidhlig air am beachdan a chur an cèill anns a' chànan as fheàrr leotha agus a bhith na chuideachadh na tha ri chluinntinn den Ghàidhlig ann am barrachd shuidheachaidhean a bhrosnachadh.</p>		
Cleachdaidhean an-dràsta	<p><i>Tha e air a bhith comasach Gàidhlig a chleachdadh aig coinneamhan a chuir Seirbheisean Coimhearsnachd air dòigh gu ruige seo ach dìreach ann an cuid de shuidheachaidhean.</i></p>	
	<p><i>Tabhainn raon nas farsaing de sheirbheisean airson deasbad sgoiltean na Gàidhlig, Samhain 2007, mar sgeama deuchainn - foirmean clàraidh Gàidhlig, soidhnichean sealach Gàidhlig, luchd-treòrachaidh Gàidhlig (air an taghadh bho luchd-obrach BCPA) - agus dèan ath-bhreithneachadh air an deuchainn sin a dh'ionnsaigh seirbheisean a sgaoileadh do thachartasan Gàidhlig eile san àm ri teachd agus an uair sin do thachartas sam bith le buntainneas don Ghàidhlig</i></p>	Dùbhlachd 2007
Molaidhean leasachaidh	<p>Cruthaich modh foirmeil airson eadar-mhìneachadh mar-aon a thabhann aig a h-uile coinneamh/tachartas poblach a chumas BCPA ann an sgìrean far a bheil Gàidhlig ga bruidhinn le cuibhreann susbainteach den t-sluagh (me na h-Eileanan Siar, an t-Eilean Sgitheanach, Ìle, Tiriodh msaa)</p>	Ron t-Sultain 2010
	<p>Cruthaich modh foirmeil gun tèid solarachadh a dhèanamh ann an àiteachan eile far an tèid iarrtas reusanta a nochdadh no far a bheil cuspair a' chòmhradh a' buntainn ri luchd-labhairt na Gàidhlig</p>	Ron t-Sultain 2010
	<p>Deasaich plana margaidheachd airson tachartasan/coinneamhan poblach BCPA gus dèanamh cinnteach gun innsear ro làimhe air</p>	Ron t-Sultain 2010

	sanasan gu bheil eadar-mhìneachadh Gàidhlig ri fhaighinn gus am bi cothrom ann iartras air a shon a thomhas	
	Modh stèidhichte airson eadar-mhìneachadh a chleachdadh aig tachartasan ann an togalach Pàrlamaid na h-Alba airson a thoirt don BPA a tha a' cumail an tachartais gus Gàidhlig a chleachdadh mar a dh'ìarradh iad	Ron t-Sultain 2010
Modh Gearain: Cho math ri bhith a' cruthachadh cothroman practaigeach airson cleachdadh na Gàidhlig, tha stèidheachadh modh gearain a tha a' freagairt air cleachdadh na Gàidhlig a' daingneachadh gu bheil an t-ùghdarras deònach Gàidhlig a chleachdadh agus deagh sheirbheis a thoirt do na daoine leis am b' fheàrr am beachdan a chur an cèill tron Ghàidhlig.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Na phàirt de leasachadh modhan gearain BCPA uile</i>	<i>Modh ri dheasachadh ron Dùbhlachd 2007</i>
Molaidhean leasachaidh	Eadar-theangachadh Gàidhlig de bhileag gearain ri fhaighinn air-loidhne agus air pàipear (bileag deuchainn air-loidhne a-mhàin, bileag dheireannach air-loidhne agus air pàipear)	Faoilleach 2008 gu Dùbhlachd 2008
Foillseachaidhean		
Dàimh Phoblach agus na Meadhanan: Tha cleachdadh na Gàidhlig anns na meadhanan a' cuideachadh sealltainn gu bheil an t-ùghdarras poblach airson cothrom a thoirt air fiosrachadh cudromach tron Ghàidhlig, agus a' cur ri faicsinneachd agus inbhe a' chànain.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Eadar-theangaich prìomh fhiosan naidheachd. Far a bheil grunn fhiosan naidheachd a' nochdadh air an aon chuspair, cha tèid ach na prìomh fhiosan eadar-theangachadh. Targaid = 80% de chuspairean fiosan naidheachd air an eadar-theangachadh</i>	
	<i>Eadar-theangaich a h-uile gairm fianais</i>	
	<i>Nuair a tha e ceadaichte, tha an t-Oifigear Gàidhlig ag obair mar neach-labhairt do na meadhanan Gàidhlig.</i>	
Molaidhean leasachaidh	Cuir coinneamh dealbhaidh air dòigh leis na meadhanan Gàidhlig airson fiosrachadh fhaighinn air mar a bu chòir stòrasan a riarachadh gus dèanamh cinnteach gu bheil seirbheisean a' freagradh feuman an luchd-cleachdaidh agus a' toirt seachad luach an airgid	Ron t-Samhain 2009
Stuth clò-bhuailte: 'S urrainn cleachdadh na Gàidhlig ann an sreath de stuthan clò-bhuailte cur ri leasachadh na Gàidhlig ann an diofar dhòighean. Tha e a' cuideachadh faicsinneachd a' chànain a mheudachadh, tha e a' cur ri inbhe na Gàidhlig, is i ann am foillseachaidhean iomraiteach, agus faodaidh e cuideachadh briathrachas a dheasachadh agus a dhaingneachadh.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha na foillseachaidhean a leanas rim faighinn sa Ghàidhlig</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Cha mhòr nach eil a h-uile foillseachadh fiosrachadh a' phobaill air a thionndadh don Ghàidhlig:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Do Thuras gu Pàrlamaid na h-Alba</i> ▪ <i>Faigh a-mach mu Phàrlamaid na h-Alba</i> 	

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>A' Togail do Ghuth</i> ▪ <i>Mar a Chuireas tu Athchuinge Phoblach a-steach do Phàrlamaid na h-Alba</i> ▪ <i>Gàidhlig ann am Pàrlamaid na h-Alba (dà-chànanach)</i> ▪ <i>Ag Obair Dhuibhse 2003-07</i> ○ <i>Aithisg Bhliadhnail Pàrlamaid na h-Alba</i> ○ <i>A h-uile foillseachadh foghlaim agus obair-choimhearsnachd</i> 	
	<i>Nuair a tha foillseachaidhean a' nochdadh air pàipear, is àbhaist don tionndadh Gàidhlig a bhith fa leth bhon tionndadh Beurla. Chaidh tionndaidhean dà-chànanach a dhèanamh de stuth foghlaim/coimhearsnachd agus stuth Seirbheis na Gàidhlig corra uair ach chan eil poileasaidh foirmeil ann air cuin a bu chòir foillseachaidhean fa leth agus foillseachaidhean dà-chànanach a dhèanamh.</i>	
Molaidhean leasachaidh	Thèid raon fhoillseachaidhean Gàidhlig a thoirt a-mach:	
	Thèid a h-uile foillseachadh fiosrachadh a' phobaill agus foghlaim a dhèanamh sa Ghàidhlig (air pàipear agus air-loidhne)	Ron t-Sultain 2009
	Atharraich am modh beachdachaidh airson iarrtasan foillseachaidhean ùra le BCPA gus am feumar smaoineachadh am bu chòir tionndadh Gàidhlig a dhèanamh no am bu chòir Gàidhlig sam bith a bhith anns an fhoillseachadh (me ainmean Gàidhlig, tiotalan dà-chànanach, geàrr-chunntasan Gàidhlig)	Ron Ghiblean 2009
	Thèid am modh beachdachaidh air iarrtasan airson fhoillseachaidhean ùra atharrachadh gus an tèid comhairle Seirbheis na Gàidhlig a shireadh	Ron Ghiblean 2009
	Modh air a stèidheachadh airson comhairle Seirbheis na Gàidhlig a shireadh a thaobh feumalachdan eadar-theangachaidh/foillseachaidh sgrìobhainnean BCPA leithid aithisg bhliadhnail BCPA, aithisg co-ionannachd BCPA agus a h-uile foillseachadh poblach eile	Ron Ghiblean 2009
	Bidh a h-uile foillseachadh a bhuineas ris a' Phlana Ghàidhlig no seirbheisean Gàidhlig anns an dà-chànan	Lùnastal gu Dàmhair 2008 airson a' Phlana Ghàidhlig
	Deasaich roi-innleachd airson foillseachaidhean Gàidhlig a sgaoileadh	Ron Dùbhlachd 2008
	Eadar-theangaich geàrr-chunntas gach bile airson na làraich-lìn	Dàmhair 2009 gu Sultain 2010

Làraich-lìn: Mar a gheibh barrachd dhaoine cothrom air fiosrachadh mu ùghdarrasan poblach tro na làraich-lìn aca, faodaidh ullachadh airson cleachdadh na Gàidhlig cur gu mòr ri inbhe agus faicsinneachd a' chànain.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha BCPA a' libhrigeadh raon iomlan de dhuilleagan-lìn Gàidhlig aig: www.scottish.parliament.uk/gaidhlig. Tha còrr is 700 duilleagan-lìn ann an-dràsta</i>	
	<i>Tha tiotalan Gàidhlig air làrach-lìn Holyrood.tv aig www.holyrood.tv</i>	
Molaidhean leasachaidh	Deasaich URL Gàidhlig airson duilleagan Gàidhlig (www.parlamaid-alba.org)	Ron Mhàrt 2008
	Dèan ceanglaichean don Ghàidhlig nas follaisiche air duilleag aghaidh na Pàrlamaid mar phàirt de dh'ath-dhealbhadh na làraich-lìn	Ron t-Sultain 2013
	Cuir ainm Gàidhlig na Pàrlamaid air ais air duilleag aghaidh na làraich-lìn an ath thuras a thèid ath-dhealbhadh	Ron t-Sultain 2013
	Thoir air ais an tionndadh dà-chànanach de shuaicheantas Pàrlamaid na h-Alba tron làraich-lìn air fad an ath thuras a thèid an làrach-lìn ath-dhealbhadh	Ron t-Sultain 2013
	Cuir fiosrachadh ann an SPEIR mun Phlana Ghàidhlig	Ron t-Samhain 2008
	Atharraich duilleag-aghaidh na Gàidhlig (www.scottish.parliament.uk/gaidhlig/ / www.parlamaid-alba.org) airson 'stiùireadh na làimh cli' a thoirt a-steach air an duilleag aghaidh	Ron t-Sultain 2009
	Rannsaich cothroman airson làn 'stiùireadh na làimh chli' a thoirt a-steach mar phàirt de dheasachadh siostam làimhseachadh susbaint airson làrach-lìn Pàrlamaid na h-Alba	Ron t-Sultain 2013
	Thoir a-steach tionndadh Gàidhlig de RSS (Really Simple Syndication)	Ron t-Sultain 2009
	Tionndadh Gàidhlig de dh'fhoirm nan athchuingean ri fhaighinn air-loidhne	Ron t-Sultain 2009
	Faicibh an earrann air Foirmean airson na geallaidhean air foirmean air-loidhne	
Taisbeanaidhean: Tha cleachdadh na Gàidhlig ann an taisbeanaidhean a' toirt àite do ghealladh an ùghdarras a bhith a' toirt seachad fiosrachadh ann an Gàidhlig agus a bhith a' leudachadh a cleachdadh ann am barrachd àrainneachdan.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha Gàidhlig anns an taisbeanadh sheasmhach ann an Talla a' Phobaill ann am Pàrlamaid na h-Alba</i>	
Molaidhean leasachaidh	Cleachd Gàidhlig ann an stuthan taisbeanaidh nan taisbeanaidhean sealach a tha gan cumail le, no an co-bhonn le, BCPA: dèan deuchainn anns an taisbeanadh <i>Cridhe na Gàidhealtachd</i> (Dùbhlachd 2007-Faoilleach 08) agus gabh mar phoileasaidh as dèidh sin	Dùbhlachd 2007 – Màrt 2009

Luchd-obrach		
Trèanadh: Gus seirbheisean a libhrigeadh tron Ghàidhlig, feumaidh ùghdarrasan poblach na sgilean obrach agus cànan a dh'fheumas an luchd-obrach a leasachadh.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha luchd-obrach a tha fileanta sa Ghàidhlig air am fastadh a dh'aon ghnothach airson taic a thoirt do choludair poblach sa Ghàidhlig.</i> <i>Airson ionnsachadh cànan, faicibh an earrann a leanas</i>	
Molaidhean leasachaidh	Thoir prògram trèanaidh air aire mun Ghàidhlig do luchd-obrach a nì coludair ris a' phoball (Seirbheisean Luchd-tadhail & Coimhearsnachd, Tèarainteachd, Fiosrachadh a' Phobaill, Tachartasan & Taisbeanaidhean) Prògram ath-fhiosrachaidh air a stèidheachadh; air a thoirt do luchd-obrach eile le iarrtas	Luchd-obrach coludair air an trèanadh ron Mhàrt 2008 Prògram trèanaidh bliadhna do luchd-obrach ùr/oifisean eile bhon Ghiblean 2009 gu Sultain 2013
	Taisbeanaidhean don Sgioba Àrd-mhanaidsearan (SAM) agus Ceannardan Oifisean a dh'innse do mhanaidsearan mu gheallaidhean a' Phlana Ghàidhlig	Dàmhair gu Dùbhlachd 2008
	Deasaich nota stiùiridh don luchd-obrach gu lèir air a' Phlana Ghàidhlig agus poileasaidhean/modhan ùra mar a thèid an deasachadh agus foillsich e air SPEIR – a' gabhail a-steach stiùireadh air modhan airson dèiligeadh ri ceistean sa Ghàidhlig bho dhaoine a thig a-steach no a tha a' bruidhinn air a' fòn	Ron Mhàrt 2009
	Dèan seisean 'Snippets' mun Ghàidhlig mar phàirt den phrògram trèanadh luchd-obrach bhliadhna	Ron t-Sultain 2009
Luchd-obrach		
Ionnsachadh cànan: Cuiridh cothroman ionnsachadh cànan airson luchd-obrach ri adhartachadh ionnsachadh Gàidhlig mar inbheach, agus ri adhartachadh Gàidhlig mar sgil fheumail anns an àite-obrach.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Tha clasaichean Gàidhlig air an tabhann aig a h-uile h-ìre cànan do luchd-obrach BCPA ann am Pàrlamaid na h-Alba tro sgeama ionnsachadh cànan</i>	
	<i>Stòrasan Gàidhlig rim faighinn anns an Ionad Stòrasan Ionnsachaidh</i>	
	<i>Faodaidh luchd-obrach BCPA iarrtas a chur a-steach do sgeama saor-thoileach BCPA air foghlam leantail airson cosgais trèanaidh sa Ghàidhlig a phàigheadh.</i> <i>Tha cothrom aig luchd-obrach, a tha an lùib</i>	

	<i>buileachadh a' Phlana, air goireasan is seirbheisean cànan, a' gabhail a-steach faclairan, bathar-bog iomchaidh agus trèanadh cànan.</i>	
Molaidhean Leasachaidh	Thèid clasaichean is stuthan ionnsachaidh Gàidhlig na Pàrlamaid agus sgeama saor-thoileach BCPA air foghlam leantaileach a bhrosnachadh tron trèanadh mothachaidh Gàidhlig gus dèanamh cinnteach gu bheil fios aig an luchd-obrach air fad mu na cothroman seo agus gus ìre-cleachdaidh nan seirbheisean seo a bhrosnachadh	Bhon Mhàirt 2008
	Thèid clasaichean is stuthan ionnsachaidh Gàidhlig na Pàrlamaid agus sgeama saor-thoileach BCPA air foghlam leantaileach a bhrosnachadh tron phlana chonaltraidh Gàidhlig gus dèanamh cinnteach gu bheil fios aig an luchd-obrach air fad mu na cothroman seo agus gus ìre-cleachdaidh nan seirbheisean seo a bhrosnachadh	Bhon Ghiblean 2010
	Thèid adhartas an luchd-ionnsachaidh agus ìre-chleachdaidh nan cothroman ionnsachaidh a sgrùdadh tro phròiseas sgrùdaidh	Bhon Ghiblean 2008
Luchd-obrach		
Fastadh: Cuiridh an cruthachadh de dh'obraichean anns a bheil Gàidhlig na sgil riatanach no fheumail gu mòr ri inbhe a' chànain, agus ri comharrachadh gur e sgil fheumail a tha innte.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Chan eil poileasaidh foirmeil ann ged a tha BCPA a' fastadh luchd-obrach a tha fileanta sa Ghàidhlig airson taic a thoirt do choluadair poblach Gàidhlig</i>	
Molaidhean leasachaidh	Deasaich stiùireadh do Cheannardan Oifis air ciamar bu chòir dreuchdan Gàidhlig a shònrachadh a' cleachdadh mìneachadh Bòrd na Gàidhlig (a' feitheamh ri mìneachadh bho Bhòrd na Gàidhlig air dreuchdan far am biodh Gàidhlig riatanach/feumail)	Ron t-Sultain 2009
	Thèid modhan fastaidh a dheasachadh airson gum feum Ceannardan Oifis beachdachadh air dreuchdan a shònrachadh a rèir sgilean Gàidhlig nuair a tha feadhainn rin lionadh/feadhainn ùra air an cruthachadh agus feumaidh iad an co-dhùnadh aca a dhìon (a' feitheamh ri mìneachadh bho Bhòrd na Gàidhlig air dreuchdan far am biodh Gàidhlig riatanach/feumail)	Ron t-Sultain 2010
	Atharraich an cùrsa trèanaidh air Fastadh & Taghadh airson dèiligeadh ri sònrachadh dhreuchdan (a' feitheamh ri mìneachadh bho Bhòrd na Gàidhlig air dreuchdan far am biodh Gàidhlig	Ron t-Sultain 2011

	riatanach/feumail)	
	Cuir bann sanasachd anns a h-uile sanas obrach ag innse dealas na Pàrlamaid airson Gàidhlig a bhrosnachadh	Ron t-Sultain 2010
	Ath-sgrìobhadh air dealbh dreuchd Oifigear Conaltraidh Gàidhlig gus am bi leasachadh/ brosnachadh a' chànain na phàirt dheth	Ron t-Sultain 2008
Luchd-obrach		
Sanasachd: Tha cleachdadh na Gàidhlig ann an sanasachd a' cuideachadh a thuigsinn gum bu chòir Gàidhlig a chleachdadh sa bheatha phoblach agus gu bheil àite cudromach aig luchd-labhairt na Gàidhlig taobh a-staigh an ùghdarras phoblaich.		
Cleachdaidhean an-dràsta	<i>Rinneadh sanasachd dhà-chànanach air dreuchdan nan Oifigearan Gàidhlig gu ruige seo ach chan eil poileasaidh foirmeil ann</i>	
Molaidhean leasachaidh	Stèidhich poileasaidh foirmeil airson dreuchdan far a bheil Gàidhlig riatanach a shanasachd anns an dà chànan, a' cleachdadh aithne chorporra dhà-chànanach nuair a thèid sin a thoirt a-steach	Bhon Chèitean 2008
Gnìomhan Poileasaidh		
Tha am Bòrd a' moladh gum bu chòir gealladh a bhith ann am Planaichean Gàidhlig gun tèid beachdachadh air a' bhuaidh chànanaich a bhios aig poileasaidhean, agus gum bi poileasaidhean a leanas ùghdarras a' cumail ri na ceumannan anns a' Phlana Ghàidhlig. Tha am Bòrd a' brosnachadh deasachadh poileasaidhean ma ghabhas e dèanamh a tha airson adhartas agus taic a chur ri adhartachadh agus cuideachadh cleachdadh agus togail na Gàidhlig.		
Molaidhean leasachaidh	Thoir Gàidhlig an lùib a' phròiseas cruthachadh poileasaidh/sgrùdaidh anns na dòighean a leanas:	
	Cuir earrann mu bhuaidh air Gàidhlig ann an samhailean nam pàipearan deasachadh poileasaidh aig BCPA/Buidheann Luchd-stiùiridh/SAM gus dèanamh cinnteach gun tèid feart a thoirt do gheallaidhean BCPA fo Achd na Gàidhlig	Ron Mhàrt 2009
	Thoir Gàidhlig an lùib nan sgrìobhainnean buntainneach air poileasaidh agus modh gus dèanamh cinnteach gun tèid feart a thoirt do gheallaidhean BCPA fo Achd na Gàidhlig	Ron t-Sultain 2009
	Deasaich plana conaltraidh airson aire a thogail mun Phlana Ghàidhlig. Cuir am plana conaltraidh an gnìomh	Ron t-Sultain 2009 Giblean 2010 gu Sultain 2013
	Dèan deuchainn air Latha Gàidhlig mar phàirt de Shreath Thachartasan & Taisbeanaidhean mòra BCPA anns an t-Samhain 2008 Beachdaich air an deuchainn agus dèan leasachadh air an Latha Ghàidhlig airson nam bliadhnaichean ri teachd le sùil ri raon farsaing de chom-pàirteachasan a dhèanamh leis na buidhnean a tha cudromach a thaobh am Plana Nàiseanta a ghnìomhachadh.	Samhain 2008 Samhain 2009-13

Plana Leasachaidh 2008-2013 – A' Cuideachadh *Plana Nàiseanta na Gàidhlig* a Chur an Gnìomh

Tha am *Plana Nàiseanta* a' toirt sealladh air a' Ghàidhlig mar chànan fallain, beothail far am bi cleachdadh, luach agus urram a' chànain a' fàs ann an Alba ioma-chultarach agus ioma-chànanach an latha an-diugh. Tha am *Plana Nàiseanta* a' mìneachadh carson a dh'fheumar, gus an sealladh sin a choileanadh, aghaidh a chur air ceithir prìomh bhun-bheachdan de leasachadh cànan:

Togail cànan – mar a chuidichear daoine Gàidhlig a thogail
Cleachdadh cànan – mar a chuidichear daoine Gàidhlig a chleachdadh
Inbhe cànan – mar a ghabhas inbhe na Gàidhlig a thogail
Corpas cànan – mar a ghabhas corpas na Gàidhlig a leasachadh

Chaidh grunn raointean prìomhachais a shònrachadh airson gach fear de na bun-bheachdan sin.

Tha an *Stiùireadh air Deasachadh Phlanaichean Gàidhlig* ag ràdh "Tha an t-àite a dh'fhaodas a bhith aig ùghdarrasan poblach air feadh Alba air leth cudromach gus am Plana Nàiseanta a chur an gnìomh. Tha am Bòrd airson gum bi ùghdarrasan poblach an sàs anns a' Phlana Nàiseanta, ag aithneachadh gnìomhan as urrainn dhaibh dèanamh anns na raointean sa bheil iad ag obair, agus gun gabh iad ceumannan gus na gnìomhan sin a choileanadh." (td33).

Tha an earrann seo den phlana a' mìneachadh ciamar a chuidicheas BCPA gnìomhachadh nan raointean prìomhachais buntainneach a chaidh a shònrachadh ann am *Plana Nàiseanta na Gàidhlig*. Nuair a tha cleachdadh a' tachairt mar-thà tha seo sgrìobhte ann an *clò Eadailteach*.

Prionnsapal Planadh Cànan a' Phlana Nàiseanta: Togail Cànan

Meudachadh air àireamh luchd-labhairt na Gàidhlig le bhith a' dèanamh cinnteach gum bi an cànan ga thoirt seachad agus gu bheil cothroman èifeachdach ann airson Gàidhlig ionnsachadh.

Raon Prìomhachais buntainneach sa Phlana Nàiseanta <i>(Briathran bho Phlana Nàiseanta na Gàidhlig)</i>	Gnìomh BCPA	Notaichean
<p>Togail cànan tro fhoghlam: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha foghlam tron Ghàidhlig (FTG) agus cho luachmhor 's a tha foghlam Gàidhlig do luchd-ionnsachaidh (FLG), agus bidh sinn airson meudachadh air an tomhas agus an ìre dhiubh agus air na h-àireamhan agus an leantainneachd ann am FTG.</p>	<p>Cuiridh BCPA taic ri FTG agus Gàidhlig do Luchd-ionnsachaidh tro a bhith:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>A' dèanamh stuthan Gàidhlig airson foghlam is obair- choimhearsnachd</i> ▪ <i>A' libhrigeadh sheiseanan do sgoiltean anns a' Phàrlamaid, prògram BPA ann an Sgoiltean, trèanadh in-sheirbheis agus seirbheisean coimhearsnachd eile sa Ghàidhlig</i> 	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh air foillseachaidhean foghlaim ri lorg ann an earrann nam Prìomh Gheallaidhean fo:</p> <p>Foillseachaidhean>Stuth air Pàipear</p> <p><i>Seo an cleachdadh an-dràsta.</i></p>
<p>Togail cànan ann am foghlam inbheach: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha cothroman do dh'inbhich leughadh agus sgrìobhadh ann an Gàidhlig ionnsachadh, agus bidh sinn airson meudachadh air tomhas agus cleachdadh chothroman airson foghlam inbheach.</p>	<p>Bheir BCPA taic do dh'inbhich a tha ag ionnsachadh na Gàidhlig le bhith:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>A' libhrigeadh grunn sheiseanan sa Phàrlamaid agus sa choimhearsnachd do luchd-ionnsachaidh inbheach</i> ▪ <i>A' tabhann raon chothroman ionnsachaidh air luchd-obrach BCPA</i> 	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh air trèanadh luchd-obrach BCPA ri lorg ann an Earrann nam Prìomh Gheallaidhean fo:</p> <p>Luchd-obrach>Ionnsachadh cànan</p>

Prionnsapal Planadh Cànan a' Phlana Nàiseanta: Cleachdadh Cànan

Brosnachadh barrachd cleachdadh na Gàidhlig, toirt cothroman air an cànan a chleachdadh, agus adhartachadh cothruim air modhan labhairt Gàidhlig.

Raon Prìomhachais buntainneach sa Phlana Nàiseanta (Briathran bho Phlana Nàiseanta na Gàidhlig)	Gnìomh BCPA	Notaichean
<p>Cleachdadh na Gàidhlig ann an coimhearsnachdan: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha Gàidhlig ann an coimhearsnachdan far a bheil mòran ga bruidhinn, agus bidh sinn airson barrachd cleachdadh Gàidhlig, agus barrachd misneachd sa Ghàidhlig, adhartachadh anns a h-uile coimhearsnachd.</p>	<p>Cumaidh BCPA orra a' cur taic ri cleachdadh na Gàidhlig ann an coimhearsnachdan tro a bhith:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A' cleachdadh innealan eadar-mhìneachadh mar-aon aig coinneamhan poblach far a bheil sin iomchaidh ▪ <i>A' libhrigeadh sheirbheisean do dh'fhoghlam Gàidhlig ann an coimhearsnachdan Gàidhlig air feadh na h-Alba</i> ▪ <i>A' sgaoileadh fhoillseachaidhean BCPA Gàidhlig tro Lìonraidhean Leabharlannan Compàirteachaidh agus Leabharlannan Ceangailte</i> 	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh air cleachdadh na Gàidhlig aig coinneamhan poblach ri lorg ann an Earrann nam Prìomh Gheallaidhean fo:</p> <p>Conaltradh>Coinneamhan Poblach</p> <p><i>Seo an cleachdadh an-dràsta.</i></p> <p><i>Seo an cleachdadh an-dràsta.</i></p>
<p>Cleachdadh na Gàidhlig anns an àite-obrach: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha cleachdadh na Gàidhlig anns an àite-</p>	<p>Cuiridh BCPA taic ri cleachdadh na Gàidhlig san àite-obrach anns na dòighean a leanas:</p>	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh ri lorg anns na pàirtean seo de Earrann nam Prìomh Gheallaidhean fo:</p>

<p>obrach, agus bidh sinn airson adhartachadh agus brosnachadh barrachd cleachdadh Gàidhlig ann an àiteachan-obrach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Is i a' Ghàidhlig cànan àbhaisteach luchd-obrach Seirbheis na Gàidhlig</i> • <i>Tha grunn fhaclairean ann do luchd-obrach aig a bheil Gàidhlig, stòrasan cànan (tro Sheirbheis na Gàidhlig), cothroman trèanaidh ann an cànan (tron Sgioba Trèanaidh & Leasachaidh) agus stuthan TF Gàidhlig (tro TFG)</i> • <i>Faodaidh luchd-obrach Gàidhlig ionnsachadh (tron Sgioba Trèanaidh & Leasachaidh)</i> • <i>Bheir Seirbheis na Gàidhlig taic do luchd-obrach agus Buill a tha airson Gàidhlig a chleachdadh san obair phàrlamaidich aca</i> • <i>Thèid conaltradh Gàidhlig le muinntir a' phobaill a bhrosnachadh ann an grunn dhòighean a tha air an ainmeachadh ann an earrann nam Prìomh Gheallaidhean den phlana seo</i> 	<p>Luchd-obrach>Ionnsachadh cànan</p> <p>Conaltradh>Fàilteachas</p> <p>Conaltradh>Fàilteachas Conaltradh>Fòn Conaltradh>Post agus post-d Conaltradh>Foirmean Foillseachaidhean>Foillseachaidhean agus na meadhanan Foillseachaidhean>Stuth air pàipear Foillseachaidhean>Làrach-lìn</p>
<p>Adhartachadh Gàidhlig anns na meadhanan: Tha sinn a' tuigsinn cho fìor chudromach 's a tha barrachd Gàidhlig anns na meadhanan clò, craolaidh agus air-</p>	<p>Adhartaichidh BCPA Gàidhlig anns na meadhanan tro bhith:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A' libhrigeadh fhiosan-naidheachd</i> 	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh ri lorg anns na pàirtean seo de Earrann nam Prìomh Gheallaidhean:</p> <p>Foillseachaidhean>Dàimh phoblach agus</p>

<p>loidhne, agus bidh sinn airson meudachadh a dhèanamh air an tomhas, an ìre agus a' chàileachd.</p>	<p><i>sa Ghàidhlig</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A' libhrigeadh luchd-labhairt Gàidhlig do na Meadhanan Gàidhlig nuair a tha sin iomchaidh</i> • <i>A' libhrigeadh farsaingeachd de dh'fhiosrachadh sa Ghàidhlig air làrach-lìn Pàrlamaid na h-Alba</i> 	<p>na meadhanan</p> <p>Foillseachaidhean>Làrach-lìn</p>
<p>Adhartachadh Gàidhlig anns na h-ealain: Tha sinn a' tuigsinn cho fìor chudromach 's tha na h-ealain air an libhrigeadh tron Ghàidhlig agus bidh sinn airson inbhe, cothrom agus com-pàirt adhartachadh.</p>	<p>Brosnaichidh BCPA Gàidhlig anns an h-ealain tro bhith:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A' cur thiotalan Gàidhlig air obair ealain ann an togalach Pàrlamaid na h-Alba</i> • <i>A' beachdachadh air Gàidhlig a chleachdadh nuair a tha obair ealain/taisbeanaidhean gam barrantachadh san àm ri teachd</i> 	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh ri lorg anns na pàirtean seo de Earrann nam Prìomh Gheallaidhean:</p> <p>Aithne>Soidhnichean</p> <p>Sgioba nan Tachartasan & Taisbeanaidhean Bho 2010</p>
<p>Adhartachadh Gàidhlig ann an turasachd, dualchas agus cur-seachad: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha e gum bi làthaireachd nas àirde aig a' Ghàidhlig ann an saoghal na turasachd, dualchais agus cur-seachad agus bidh sinn airson seo adhartachadh agus a bhrosnachadh far an gabh sin dèanamh.</p>	<p>Brosnaichidh BCPA Gàidhlig ann an turasachd, dualchas agus cur-seachad tro bhith:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A' libhrigeadh turasan treòraichte sa Ghàidhlig</i> • <i>A' cur thiotalan Gàidhlig air obair ealain ann an togalach Pàrlamaid na h-Alba</i> • <i>A' cleachdadh Gàidhlig ann an taisbeanadh seasmhach Pàrlamaid na h-Alba</i> 	<p>Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh ri lorg anns na pàirtean seo de earrann nam Prìomh Gheallaidhean:</p> <p>Aithne>Soidhnichean</p>

Prionnsapal Planadh Cànan a' Phlana Nàiseanta: Inbhe Cànan

Meudachadh air na tha de Ghàidhlig ri faicinn agus ri cluinntinn, cur ri aithne oirre agus ìomhaigh fhiughaireach a chruthachadh don Ghàidhlig ann am beatha phoblach na h-Alba.

Raon Prìomhachais buntainneach sa Phlana Nàiseanta <i>(Briathran bho Phlana Nàiseanta na Gàidhlig)</i>	Gnìomh BCPA	Notaichean
Ìomhaigh Fhiughaireach don Ghàidhlig: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha ìomhaigh fhiughaireach don Ghàidhlig, agus bidh sinn airson làthaireachd agus cliù na Gàidhlig àrdachadh far an gabh sin dèanamh.	Brosnaichidh BCPA deagh ìomhaigh agus barrachd follaiseachd don Ghàidhlig tro bhith: <ul style="list-style-type: none">• A' toirt na Gàidhlig an lùib aithne chorporra Pàrlamaid na h-Alba• A' meudachadh cleachdadh na Gàidhlig air soidhnichean sealach agus seasmhach• A' cur bann-sanasachd Gàidhlig air a h-uile post-d a thèid a-mach• <i>A' cleachdadh na Gàidhlig ann an taisbeanadh sealach Pàrlamaid na h-Alba</i>• A' cleachdadh a' chaochladh cheuman a tha rim faicinn ann an earrann gnìomhan poileasaidh a' phlana seo	Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh ri lorg anns na pàirtean seo de earrann nam Prìomh Gheallaidhean: Aithne > Aithne Chorporra Aithne>Soidhnichean Gnìomhan Poileasaidh
Meudachadh air faicsinneachd na Gàidhlig ann an Alba: Tha sinn a' tuigsinn gum feum Gàidhlig a bhith ri faicinn agus ri cluinntinn ann an Alba ann an iomadh suidheachadh agus bidh sinn airson brosnachadh agus taic a a chur ri seo far an gabh sin dèanamh.		

Prionnsapal Planadh Cànan a' Phlana Nàiseanta: Corpas Cànan		
Neartachadh air freagarrachd agus cunbhalachd na Gàidhlig agus adhartachadh air rannsachadh mun chànan.		
Raon Prìomhachais buntainneach sa Phlana Nàiseanta (Briathran bho Phlana Nàiseanta na Gàidhlig)	Gnìomh BCPA	Notaichean
Leasachadh litreachadh, briathrachas agus ainmean-àite Gàidhlig: Tha sinn a' tuigsinn gum feumar ceumannan agus structaran iomchaidh airson dèanamh cinnteach gum bi freagarrachd agus cunbhalachd na Gàidhlig air an gleidheadh agus air an neartachadh.	Brosnaichidh BCPA leasachadh corpas na Gàidhlig tro bhith: <ul style="list-style-type: none"> • <i>A' cur taic ri pròiseact Faclair na Pàrlamaid le bhith a' toirt dhaibh faclan airson eadar-theangachadh agus comhairle iomchaidh.</i> • <i>A' gabhail pàirt ann an Ainmean Àite na h-Alba (AÀA) agus obair fhreagarrach sam bith eile ann am planadh corpais</i> 	<i>Seo an cleachdadh an-dràsta.</i>
Eadar-theangachadh labhairt agus sgrìobhaidh Gàidhlig: Tha sinn a' tuigsinn cho cudromach 's a tha brosnachadh air tuilleadh fiosrachaidh a thionndadh gu Gàidhlig, agus bidh sinn airson dèanamh cinnteach gum bi cothrom agus càileachd ann an tionndadh gu Gàidhlig.	Cuiridh BCPA taic ri eadar-theangachadh agus eadar-mhìneachadh tro bhith: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ag eadar-theangachadh raon sgrìobhainnean, foillseachaidhean agus duilleagan-lìn don Ghàidhlig</i> • <i>Dèanamh cinnteach gu bheil càileachd an eadar-theangachaidh cho math 's a ghabhas</i> • <i>A' libhrigeadh eadar-mhìneachadh</i> 	Tha plana BCPA airson tuilleadh leasachaidh ri lorg anns na pàirtean seo de earrann nam Prìomh Gheallaidhean: <p>Conaltradh>Post agus post-d Conaltradh>Foirmean Foillseachaidhean>Dàimh phoblach agus meadhanan Foillseachaidhean>Stuth air Pàipear Foillseachaidhean>Làraich-lìn Foillseachaidhean>Taisbeanaidhean</p>

	<p>mar-aon aig coinneamhan poblach nuair a tha sin iomchaidh</p> <ul style="list-style-type: none">• A' toirt stiùireadh stoidhle do dh'eadar-theangairean Gàidhlig a tha ag obair don BCPA	Conaltradh>Coinneamhan Poblach
--	---	--------------------------------

A' Dearcnachadh Gnìomhachadh a' Phlana

Cumaidh Buidheann Sgrùdaidh Plana Ghàidhlig sùil air adhartas a dh'ionnsaigh targaidean a' phlana agus deasaichidh iad aithisg sgrùdaidh gach bliadhna. Bidh dleastanas air a' bhuidhinn seo cuideachadh airson ath-bhreithneachadh air a' phlana, ùrachadh a dhèanamh air agus a chur a-steach a-rithist taobh a-staigh còig bliadhna.

Bidh a' bhuidheann air a dèanamh an àirde de riochdairean bho Rianachd Ghoireasan, Oifis nam Meadhanan, Seirbheis na Gàidhlig, Foghlam is Com-pàirteachasan Coimhearsnachd, An t-Aonad Poileasaidh Corporra, a' Buidheann-stiùiridh Laghail agus sgiobannan eile mar a bhios iomchaidh. Bidh Ceannard nan Gnothaichean Poblach ga stiùireadh.

Bidh an t-Oifigear Leasachaidh Gàidhlig an urra ri sgrùdadh a' phlana bho latha gu latha agus sgrìobhaidh e aithisgean sgrùdaidh ràitheil do Bhuidhinn Sgrùdaidh a' Phlana Ghàidhlig.

Thèid aithisgean sgrùdaidh bliadhnail a chur gu Bòrd na Gàidhlig agus thèid an cur suas cuideachd air làrach-lìn is eadra-lìon Pàrlamaid na h-Alba. Tron aithisg sgrùdaidh bhliadhnail, faodaidh BCPA na h-amasan seo a chur an gnìomh:

- Tomhas a bheil BCPA a' cumail ri ullachaidhean a' phlana;
- Ìre-chleachdaidh sheirbheisean Gàidhlig a thomhas;
- Tomhas dè cho èifeachdach sa tha pròiseasan stiùiridh a' phlana Gàidhlig;
- Laigse cudromach sam bith aithneachadh agus plana-gnìomh agus clàr-ama a chur air dòigh gus piseach a thoirt air an t-suidheachadh;
- Molaidhean iomchaidh a chomharrachadh airson an ath phlana Ghàidhlig aig BCPA

Faisg air deireadh a' phlana, nì Buidheann Sgrùdaidh a' Phlana Ghàidhlig sgrùdadh deireannach air cur an gnìomh a' phlana thairis air còig bliadhna a' phlana. Thèid toraidhean an sgrùdaidh seo a chleachdadh nuair a thathar a' sgrìobhadh darna plana Gàidhlig BCPA. Thèid aithisg an sgrùdaidh seo a thoirt do Bhòrd na Gàidhlig agus bi e ri fhaighinn cuideachd air làrach-lìn is eadra-lìon Pàrlamaid na h-Alba.

A' Cur Fios Thugainn

Is e an t-àrd-oifigear le dleastanas airson Plana Gàidhlig BCPA a dheasachadh agus a libhrigeadh agus airson a sgrùdadh:

Michelle Hegarty
Ceannard Ghnothaichean Poblach
Pàrlamaid na h-Alba
Dùn Èideann EH99 1SP

Michelle.hegarty@scottish.parliament.uk

Bu chòir ceistean mu obrachadh a' phlana bho latha gu latha a chur gu:

Alasdair MacCaluim / Marc Mac an Fhilidh
Oifigearan Leasachaidh Gàidhlig
Pàrlamaid na h-Alba
Dùn Èideann EH99 1SP

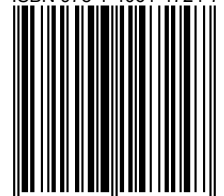
Gaidhlig@scottish.parliament.uk

Fòn: 0131 348 5395
Facs: 0131 348 5601

Dlighe-sgrìobhaidh Pàrlamaideach. © Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba 2008.

Bu chòir iarrtasan airson ath-chleachdadh a chur ann an sgrìobhadh gu Ionad Poileasaidh Fiosrachaidh, Oifis Clò-bhualadair na Banrigh airson na h-Alba, AdmailADM4058, Dùn Èideann, EH1 1NG, post-D: licensing@oqps.gov.uk

ISBN 978-1-4061-4724-7

9 781406 147247